

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік Lxviii № 27 (3438) Варшава, 9 липня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з фейсбук-сторінки
Посольства України

Ювілейна конференція варшавської україністики. с. 2

XXVII Мандрівний фестиваль української культури. с. 10

«На війні все чесніше, ніж в мирному світі». с. 11

Григорій СПОДАРИК

Фото з фейсбук-сторінки кафедри україністики

Ювілейна конференція варшавської україністики

15–16 червня цього року з нагоди 70-річчя кафедри україністики Варшавського університету відбулася Міжнародна наукова конференція, головною темою якої були традиції та виклики українознавчих студій у сучасному світі. Під час конференції виголошено близько 160 доповідей у 17 секціях.

Захід відбувся під почесним патронатом посла України в Польщі Василя Зварича.

– Я надзвичайно радий бути серед вас, оскільки саме в цьому місці бачу майбутнє України, – відзначив український дипломат. Він також подякував науковцям за працю й виховання молодого покоління, яке будуватиме спільне українсько-польське майбутнє. Василь Зварич висловив сподівання про те, що Україна швидко стане членом ЄС та НАТО, і фахівці, яких зараз виховують на кафедрі україністики, будуть потрібні для роботи в різних установах. Знання української мови чи культурних контекстів знадобиться й після перемоги над агресором під час відбудови України.

– Від того, як добре знатимемо себе, залежатиме наше спільне майбутнє в Європі, – наголосив Василь Зварич.

Тим часом в. о. керівника кафедри Катажина Якубовська-Кравчик була впевнена, що конференція допоможе в розв'язанні важливих наукових питань й буде нагодою обмінятися науковим досвідом та напрацюваннями. Вона також підкреслила, що кафедра не лише здійснює дослідження з україністики, але також поширює українську культуру й навчає молоді українські кадри.

Варшавська україністика є найстарішою в Польщі та однією з найстаріших у Європі. Кафедра, яку створив професор Пшемислав Зволінський, безперервно функціонує з 1953 року. Довгі роки її завідувачем був лідер нашої громади в Польщі Стефан Козак. Розвиток польсько-української наукової співпраці, взаємодія зі світовими осередками україністики, наукові конференції, відкриті лекції, круглі столи, доповіді в школах, видання підручників, словників та монографій – це лише фрагменти сучасної діяльності кафедри.

У ювілейній конференції взяли участь науковці з Польщі, України, західних країн Європи, США та Канади. У довгому списку тем не оминули й головної – сучасної війни. Дослідники, зокрема, говорили про сакралізацію мови в час війни, її зображення в текстах українських пісень, а також посланнях глави УГКЦ Святослава (Шевчука), інновації в текстах українських медіа на воєнну тематику, стратегії консолідації українського суспільства в медійному просторі 2022–2023 рр., особливості

назв волонтерських організацій на підтримку української армії, об'єднавчі процеси та конфлікти в сучасній Україні тощо. Інші доповіді стали нагодою згадати про проблеми української ідентичності, збереження традиційного ремесла, сучасну літературу, доцільність вживання англіцизмів в українській мові та методику її ефективного викладання.

Цікаву доповідь про історичну пам'ять й українську ідентичність виголосила Ірина Телегуз із Українського державного університету ім. М. Драгоманова в Києві. Дослідниця зауважила, що міграція українців як у далекому минулому, так і зараз, породжує низку питань щодо збереження їхньої національної ідентичності. Вона нагадала, що ідентичність як поняття почало формуватися в умовах російської імперії. Тим часом українська ідентичність потужний поштовх для розвитку отримала після I Світової війни в часи боротьби за українську державу та діяльності національних урядів. Тоді постало питання про етнічні землі, межі держави й те, що частина мешканців була вимушена залишити ці території. Для них важливим чинником збереження національної свідомості стала історична пам'ять та відповідна інтерпретація минулого, що відрізнялася в тогочасній імперії та за її межами в діаспорі. «Маніпуляція цією пам'яттю становить незмінну частину сучасної гібридної війни росії», – зазначила дослідниця. Століття тому ті, хто мусив утікати з рідних земель, мобілізувалися, щоб створити за кордоном українські освітні установи, інститути та організувати видавничу

діяльність. «Це сприяло тому, що пам'ять про свою історію, видатних діячів, батьківщину втілювалася не лише в площині особистої пам'яті й спогадів про свій досвід, але й через інституційну діяльність, яка дозволила зберегти тяглість від першого покоління мігрантів до їхніх дітей і наступної хвилі міграції», – зазначила Ірина Телегуз. Вона навела соціологічні дані про те, що сучасні українські студенти майже повністю відмовилися від радянської ідентичності – цей показник становить 97%. Разом із тим 99% студентів заявили, що сприймають росіян лише в значенні «ворог». «Це вказує на важливість пам'яті про історичне минуле, бо вона визначатиме майбутнє», – наголосила дослідниця. Вона закликала також пам'ятати про ціну захисту й свободи в наші дні та вважає, що це допоможе зберегти українцям національну ідентичність навіть далеко від батьківщини.

Явище усних історичних свідчень про українські протести й політичні акції 1989–2014 рр. описала Олена Чебанюк з Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України у Києві. Дослідниця підкреслила, що сьогодні в Україні усні історичні свідчення викликають найбільше зацікавлення та є найпопулярнішим сегментом різноманітних гуманітарних досліджень. Це зумовлено, між іншим, сьогоднішніми подіями. Водночас вона зауважила, що сучасна українська молодь дуже мало знає про протести до 2014 року, а якщо пам'ятає Помаранчеву революцію, то радше в критичному контексті. Тексти усних свідчень дуже важливі для розуміння культурно-історичних явищ – їх

вивчають історики, антропологи чи психологи. «Вони показують – що та в яких формах зберігається в пам'яті», – відзначала Олена Чебанюк. Дослідниця зауважила, що під час збирання матеріалу важливо створювати відповідну атмосферу, в якій людина може відкритися. Проблемою можуть бути також «фальшиві спогади». Ідеться про ситуації, коли людині дуже важко, наприклад, через віддаленість подій у часі, відтворити свої спогади чи переживання. Крім того, наші спогади можуть змішатися з тим, що було написано у фейсбуці, друкованих матеріалах чи показано на телебаченні.

Література для дітей в умовах війни – це ще один тематичний блок, висвітлений у межах конференції. Дослідниця Віталіна Кизилова з Луганського національного університету ім. Т. Шевченка зосередилася на тому, як така література допомагає долати травми. «Завдання сучасних авторів – писати тексти для дітей, що пояснюють реальність і дозволяють упоратися з травмою», – розповідає дослідниця. Для цього найбільш придатним є жанр казки. Як зазначають науковці, саме вона дає можливість пропрацювати драматичний досвід. Її використовують під час надання психологічної допомоги, щоб проговорити з дітьми їхні емоції й травматичні події. Прикладом сучасних терапевтичних історій для дітей є «Казки на листівках 22» письменниці Галини Вдовиченко та художниці Анастасії Пономарьової. Варто зауважити, що письменниця майже не вживає у своїх текстах слово «війна», але зображує її на рівні тем і казкових образів. Наприклад, іграшковий ведмедик чекає повернення дівчинки, яка під час вибухів затуляла йому очі, щоб не було страшно. Авторка обіграє також тему втрати рідного дому, розлуки – покинуті дітьми іграшки шукають своїх маленьких господарів. У іншій казці авторка зображує війну, як шторм і протистояння двох кораблів – доброго паперового та поганого залізного.

Завдяки вільному доступу до багатьох доповідей в онлайн-форматі можна було ознайомитись із думкою дослідників щодо багатьох питань: про справжній вигляд козацьких шароварів, сучасне українське гончарство чи навіть гастрономію в чоловічій літературі. Остання стосувалася кулінарних мотивів у книжках популярних письменників Сергія Жадана, Юрія Андруховича, Андрія Любки. Олена Маланій із Волинського національного університету ім. Лесі Українки в Луцьку, говорячи про чоловічий гастрономічний дискурс у сучасній українській літературі, згадала описи кавування, делікатесів, кнайп (невеликі заклади харчування, де подають насамперед спиртні напої – прим. ред.) й домашніх застіль, бажання їсти, пити та відкривати для себе локальний туризм. «Герої сучасних книг та самі автори-чоловіки ламають споконвічні стереотипи й відстоюють своє право панувати на кухні. Чоловічі смаки, кулінарний антураж створюють специфічну гастрономічну поетику й диктують нові синтетичні жанри», – зазначила дослідниця.

Довгий список тем конференції показує, що сучасні й майбутні студенти не повинні мати проблем із нахненням щодо подальшої наукової діяльності. Кухня української меншини в Польщі або стратегії збереження пам'яті та ідентичності напевно знайдуть свого дослідника. ●

Об'єднання запрошує до Діалогів на літо

Триває набір учасників на освітній тренінг із діалогу для осіб, які об'єднують громади, людей, спільноти. Заняття відбудуться 31 липня – 4 серпня, а організовує їх Об'єднання українців у Польщі (ОУП). Місце проведення – український Народний дім у Перемишлі.

Тренінг передбачено для 10-20 учасників. У ньому можуть взяти участь дорослі особи – активісти, лідери та аніматори культури, а також ті, хто працює у сфері інтеграції в мультикультурному середовищі (зокрема мігрантів, представників меншин, переселенців та інших), навчає молодь та дітей або учасників зміцнення польсько-українського діалогу.

Тренінги будуть проводити, залежно від потреб, польською або українською мовами. Організатори допускають можливість використання обох мов паралельно.

Під час майстер-класів із діалогу його учасники, серед іншого, здобудуть комунікаційні компетенції, важливі для роботи в різноманітному середовищі, матимуть нагоду вивчити нові інструменти для побудови діалогу та трансформації конфлікту чи підготуються до втілення власних проєктів та діалогових ініціатив.

Після завершення курсу заплановано організувати захід у форматі «Діалогових столів» в українському Народному домі в Перемишлі. Особи, які візьмуть участь у тренінгу, матимуть можливість перевірити набуті навички на практиці, проводячи зустрічі в межах цієї події.

Тренінги проведуть членкині ОУП: Катерина Комар-Мацинська – випускниця Школи тренерів СТОП, а також тренерка у сфері діалогу, інтеграції та протидії дискримінації, та Наталія Кертичак – членкиня правління фонду «Освіта для демократії», тренерка та координаторка проєктів.

Для тих, хто братиме участь у тренінгах, організатори пропонують нічліг у спільних кімнатах, частково забезпечать харчування та нададуть навчальні матеріали. Доїзд до Перемишля та з Перемишля учасники оплачують самостійно.

Заявки приймають до 9 липня. Посилання на форму заявки міститься на сайті Об'єднання українців у Польщі (ukraincy.org.pl) у новині «Dialogi na lato».

Особи, які пройдуть відбір, отримають електронний лист із підтвердженням участі в тренінгу не пізніше 14 липня.

У разі виникнення питань можна звертатися за адресою: katarzyna.komar@ukraincy.org.pl.

Подія відбудеться завдяки підтримці РАН і CARE.

Фото з сайту ОУП

Приєднайся до акції «Полум'я Братерства»

Розпочався набір на цьогорічну едіцію спільної акції Української скаутської організації в Польщі – Пласт та Об'єднання польського гарцера (Związek Harcerstwa Polskiego) – «Полум'я братерства». Обидві організації запрошують молодь (зокрема людей, не пов'язаних зі скаутськими організаціями) приєднатися до події. У межах заходу відбудеться вшанування бійців Армії Української Народної Республіки, яке заплановано на 14 серпня.

Форму заявки, а також іншу інформацію, зокрема про те, як організувати захід у своєму місті, можна знайти на фейсбук-сторінці акції (Płomień Braterstwa – Полум'я Братерства). Цьогоріч подія відбудеться вп'яте. Фото організаторів

«Зустрічі на пограниччі» повернулися на природу

24 червня в Риботичах, недалеко Перемишля, відбувся концерт «Зустрічі на пограниччі», який організував Перемиський відділ ОУП у партнерстві з місцевою групою «Карпатська отуліна». Під час концерту виступили українські гурти «Крайка» й «Краєчка» з Перемишля, новий музичний гурт «Грайбери» та співак Юрій Токар. У межах події відбулося навчання традиційних народних танців, майстер-клас з виготовлення витинанки, плетіння вінків та навчання купальських пісень. За два дні до цього в Народному домі відбулися майстер-класи з автентичного співу, учасники яких виступили на сцені під час заходу в Риботичах. Останніми роками «Зустрічі на пограниччі» відбувалися в українському Народному домі в Перемишлі, а цього року, у зв'язку з наступним етапом ремонту будинку, діячі ОУП

у Перемишлі вирішили перенести захід до села Риботичі. Додатково у межах програми гості свята співали традиційні купальські пісні та пускали на воду вінки. Захід відбувся за підтримки Міністерства внутрішніх справ і адміністрації.

Фото з архіву гурту «Крайка»/ авторка Ірина Федечко

Українка здобула головну нагороду 28-ї Міжнародної бієнале плаката

24 червня 2023 року в Палаці Чапських відбулося урочисте відкриття 28-ї Міжнародної бієнале плаката та церемонія нагородження. Золоту медаль, згідно з рішенням журі, отримала українська графічна дизайнерка Даша Подольцева за плакат «Жнива» / Harvest. Про це повідомлено на сайті Академії образотворчих мистецтв у Варшаві.

«Приголомшливе, актуальне повідомлення сьогодення, вміщене в іділічному образі з минулого», – так прокоментували роботу дизайнерки організатори конкурсу.

Даша Подольцева – українська графічна дизайнерка, яка народилася в Києві. Закінчила Національний університет «Києво-Могилянська академія». Вивчала академічний малюнок та живопис у майстерні Олександра Тітова. Навчалася в літній школі Central Saint Martins / University of Arts London, школі плаката Петра Банкова. Випускниця школи урбаністики CANactions Studio 1. Співзасновниця проєкту Серія__, присвяченого українським панелькам. Працює з такими темами, як публічний простір, предметний світ та «тимчасові незручності». Учасниця багатьох українських та міжнародних мистецьких виставок.

Срібну медаль у конкурсі здобув польський дизайнер Войцех Домагальський, а бронзову отримала Ісана Вада з Японії.

Міжнародна бієнале плаката – це циклічна мистецька подія, створена з ініціативи польських графічних дизайнерів у 1966 році, перша у світі бієнале, присвячена мистецтву плаката. У минулому в конкурсі брав участь, зокрема, американський митець лемківського походження Енді Воргол.

Виставку учасників головного конкурсу 28-ї Міжнародної бієнале плаката можна побачити в Палаці Чапських у Варшаві до 12 вересня. Фото з фейсбук-сторінки Академії образотворчих мистецтв у Варшаві

Міжнародний родинний пікнік у Гданську

18 червня в Гданську відбувся міжнародний родинний пікнік, проведений з нагоди Світового дня біженців, який припадає на 20 червня. Про це повідомлено на фейсбук-сторінці гданської домівки.

Гостями заходу були мешканці Поморського воєводства, зокрема українські жителі міста Гданськ. Багато було громадян Білорусі, Нігерії та Сирії, що проживають у Тримісті. Організатором пікніку виступило Поморське воєводство спільно з багатьма неурядовими організаціями та інституційними партнерами.

Під час заходу було запропоновано велику кількість розваг як для дітей, так і для дорослих. У ході свята виступили українські артисти, зокрема фольк-рок-формація «Гарзд» із Гданська.

«Магурич» в Україні – 2023

Товариство «Магурич» запрошує всіх, кому небайдужа культурна спадщина цвинтарів і хто не боїться копіткої роботи, до відбудови кладовищ в Україні. Час проведення робіт: 23 липня – 6 серпня.

Протягом року заплановано ремонт принаймні 23 польських та українських надгробків на цвинтарях. Цього разу – у селах Чорний Острів (Хмельницька область), Поморяни й Заклад, що на Львівщині. Як зазначають організатори, такі заходи на кладовищах мають навчити польських та українських волонтерів рятувати цвинтарне мистецтво, привернути увагу місцевої громади та осіб, до яких скеровано проєкт, до піклування про спадщину. «Нашим окремим завданням є створення мистецьких майстерень (живопис, мозаїка) для дітей, щоб розвіяти темряву катастрофічної війни, що триває», – пишуть організатори.

Проєкт передбачає участь 10 волонтерів з Польщі та не менше 20 з України. «Ми не вимагаємо жодних спеціальних навичок. Найголовніше – це бажання працювати з 8 до 19 (з перервою на каву та обід, який готуємо разом). Ми навчимо всього необхідного, також сподіваємось, що учасники в майбутньому використають отримані навички на інших кладовищах», – запрошують до праці члени Товариства.

Більше інформації можна отримати, зв'язавшись із Товариством «Магурич» за допомогою месенджера (Magurycz) чи за номерами 18 351 63 45 та +48 600 688 811, або з головою Товариства за допомогою месенджера (Szymon Modrzejewski). В Україні просимо звертатися з 23 липня за номером: +380 966 577 422.

Чотири українські автори в long-list Літературної нагороди «Ангелус»

Опублікували довгий список книг, номінованих на літературну премію «Ангелус». 3-поміж 125 позицій у списку є твори чотирьох українських авторів. Серед них – книги «Охайні прописи ерцгерцога Вільгельма» Наталки Сняданко, «Доця» Тамари Горіха Зерня, «Світлий Шлях: історія одного концтабору» Станіслава Асєєва та «Планета Полин» Оксани Забужко. До списку номінантів увійшла також книга польського письменника Зємовіта Щерека «Вигадане місто Львів».

Кого оберуть переможцем премії, довідаємося 14 жовтня, а нагородою буде чек на 150 тисяч злотих і статуетка авторства вроцлавської різьбярки Еви Россано. До журі конкурсу запрошено українського літературознавця та есеїста Миколу Рябчука.

Літературна нагорода Центральної Європи «Ангелус» – це літературна відзнака, яку вручають щороку, починаючи з 2006-го, за найкращу прозову книгу, опубліковану попереднього року польською мовою. Організатором і фундатором виступає місто Вроцлав, а лауреатом може стати письменник, що походить із Центральної Європи.

Серед українських авторів, які виграли нагороду в минулі роки: Юрій Андрухович, Оксана Забужко та Сергій Жадан.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ЗСУ за тиждень звільнили 37 кв. км на сході і півдні України

Сили оборони продовжують наступати на Бахмутському, Мелітопольському та Бердянському напрямках – за минулий тиждень вони звільнили 37 кв. км. Про це повідомила заступниця міністра оборони Ганна Маляр: «На сході тривають як наступальні, так і оборонні дії. Ми рухаємось на Бахмутському напрямку, а ворог і надалі веде наступ на Лиманському, Авдіївському та Мар'їнському напрямках. Противник намагається витіснити наші війська із займаних позицій, але отримує гідну відсіч. Зараз там тривають важкі бої».

Заступниця міністра додала, що минулого тижня у результаті покращення оперативного положення та вирівнювання лінії фронту на сході звільнену площу збільшено на 9 кв. км.

Водночас кількість ворожих обстрілів на сході за тиждень збільшилась вдвічі – окупанти за 7 днів стріляли 11 753 рази (позаминулого тижня було 6 457).

На півдні Сили оборони наступають на Мелітопольському та Бердянському напрямках, зокрема, в напрямках Новодарівки, Приютного, Новоданилівки, Роботиного, Новосілки, Старомайорського.

За словами Маляр, на всіх напрямках півдня захисники мали успіх – за минулий тиждень звільнили 28,4 кв. км.

Загалом звільнена площа на півдні становить уже 158,4 кв. км.

У червні сили ППО збили 144 крилаті ракети та 153 «Шахеда»

Упродовж червня 2023 року в Україні було збито сім балістичних ракет «Іскандер-М», шість аеробалістичних ракет Х-47 «Кинджал» та вісім вертольотів: сім Ка-52 «Алігатор» і один Мі-24. Про це повідомляється у телеграм-каналі командувача Повітряних сил Збройних сил України генерал-лейтенанта Миколи Олещука.

Ворог 22 рази здійснив масований обстріл України з повітря, застосувавши різні типи озброєння. Сили ППО дали гідну відсіч росіянам, зокрема: 6 червня було знищено 35 крилатих ракет Х-101/Х-555; 16 червня ППО збили 6 аеробалістичних ракет Х-47 «Кинджал»; 20 червня було знищено 32 «Шахеда»; 24 червня ППО збили 40 крилатих ракет Х-101/Х-555, 1 крилату ракету «Калібр».

Міжнародна допомога для України сягнула 170 млрд євро

Від початку війни міжнародні партнери виділили для України майже 170 млрд євро. Ця сума включає в себе військову, фінансову та гуманітарну допомогу від урядів іноземних держав, а також міжнародних фінансових організацій. Про це йдеться в оновленому дослідженні Кільського інституту світової економіки.

Згідно з даними системи Ukraine SupportTracker, донорами України стали 40 країн, а також європейські інституції, МВФ та Світовий банк.

Європейський Союз виділив майже 62 млрд євро, допомога від США сягнула 71 млрд євро. До списку країн-донорів також увійшли Великобританія, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Китай, Японія, Норвегія, Південна Корея, Швейцарія, Тайвань, Туреччина та Індія. Від них Україна додатково отримала 23 млрд євро міжнародної допомоги. Ще майже 13 млрд євро надали міжнародні фінансові організації.

Половину з виділених коштів складає фінансова допомога. Ще близько 40% – це військова допомога, решта – гуманітарна підтримка.

Найбільшу військову підтримку Україна отримала від Сполучених Штатів. Сума військової допомоги від американських партнерів вже перевищила 43 млрд євро.

Європейський Союз став лідером у напрямі фінансової допомоги. Країни-члени ЄС та європейські інституції зобов'язалися надати Україні майже 36 млрд євро на потреби бюджету.

В Лондоні пройшла Конференція з питань відновлення України

21–22 червня Велика Британія спільно з Україною провела у Лондоні міжнародну Конференцію з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference 2023). Вона стала продовженням циклу щорічних заходів, останній з яких було проведено Швейцарією спільно з Україною в Лугано. URC 2023 була зосереджена на мобілізації міжнародної підтримки для економічної та соціальної стабілізації України та подальшого процесу відновлення від наслідків війни, у тому числі шляхом екстреної допомоги для негайних потреб та фінансування участі приватного сектору в процесі відновлення.

За її результатами Україна отримає пакет міжнародної фінансової підтримки. Зокрема, йдеться про наступне: 50 млрд євро від ЄС як новий середньостроковий інструмент підтримки; трирічна програма підтримки на 3 млрд фунтів від Великої Британії; 1,76 млрд доларів за угодою зі Світовим банком; 600 млн євро енергокомпаніям Укргідроенерго, Укренерго, Нафтогаз від ЄБРР; новий портфель проєктів для відбудови на 840 млн євро від Європейського інвестиційного банку; 1,3 млрд доларів анонсованої допомоги від США; додаткових 381 млн євро допомоги від Німеччини.

Також партнери підтримали ідею використання заморожених російських активів для відбудови України та заявили, що не сумніваються у членстві України в ЄС.

Книжковий Арсенал - 2023

25 червня у Мистецькому арсеналі в Києві закінчився XI Міжнародний фестиваль Книжковий Арсенал, на якому відбулося близько 100 подій. У перший день його відвідали президент України Володимир Зеленський та перша леді Олена Зеленська. Загалом на фестиваль прийшло близько 28 тисяч людей.

Протягом трьох днів відвідувачі фестивалю могли долучитися до різних дискусій, лекцій, презентацій, поетичних читань, автограф-сесій, концертів, перформансів, кінопоказів, виставкових проєктів.

Понад 200 гостей взяли участь у подієвій частині XI Книжкового Арсеналу. На сценах фестивалю звучали голоси українських та міжнародних гостей, серед яких: Павло Хазан, Остап Сливинський, Віталій Портников, Дмитро Кулеба, Ірена Карпа, Олександра Коваль, Оля Русіна, Ілона Замочна, Павло Вишебаба, Олександра Матвійчук, Тімоті Снайдер, Гванца Джобава та інші.

Президент Зеленський на фестивалі. Фото з сайту Книжкового Арсеналу

В умовах воєнного стану фестиваль зазнав змін: він тривав лише три повні дні, а його масштаб був дещо іншим і відбувався тільки на першому поверсі Мистецького арсеналу й на вуличній сцені. Принципова структура Книжкового Арсеналу залишилася незмінною і складалася з програмної частини фестивалю та книжкового ярмарку з відповідними тематичними секціями, які представили київські книгарні.

Під час XI Книжкового Арсеналу було представлено сім кураторських і спеціальних програм. Відвідувачі фестивалю мали можливість побачити та погортати книжки, що вийшли друком з липня 2022 року до червня 2023 року на Вітрині новинок.

Візуальна складова фестивалю була представлена сім'ю виставковими проектами. Окрім цього, відвідувачі мали змогу відвідати виставку Форми присутності та виставку (про)мови, яку представила Лабораторія сучасного мистецтва Мала Галерея Мистецького арсеналу.

Традиційно у просторі та в програмі фестивалю можна було оглянути проекти за участі ілюстраторів, дизайнерів та шрифтарів. Зокрема, була представлена стіна #ОБОЛОНЬЯ з промо-постерами українських ілюстраторів та Вітрина ілюстраторів в Музейній крамничці Мистецького арсеналу.

Команда фестивалю зробила відеозапис деяких дискусій, зокрема, онлайн-лекції Тімоті Снайдера «Чому свобода значить більше за все». Цю та інші події можна переглянути на ютуб-каналі Мистецького арсеналу (Mystetskyi Arsenal).

Від російської ракети загинула письменниця Вікторія Амеліна

1 липня в Лікарні Мечникова у Дніпрі перестало битися серце письменниці Вікторії Амеліної. Її життя обірвалося через поранення, несумісне з життям, спричинене ракетним ударом російських окупантів по ресторану в Краматорську 27 червня 2023 року. Про це повідомляє Український ПЕН-клуб.

27 червня Вікторія Амеліна, українська письменниця, членкиня Українського ПЕН та документаторка воєнних злочинів в організації Truth Hounds, перебувала у Краматорську разом із делегацією колумбійських журналістів та письмен-

Фото з Вікіпедії

ників. Коли вони вечеряли в ресторані Ria Lounge у центрі міста, російські окупанти завдали ракетного удару по цій будівлі, внаслідок чого Вікторія отримала тяжкі поранення. Лікарі та парамедики у Краматорську та Дніпрі робили все можливе, щоб урятувати її життя, але, на жаль, поранення було смертельним.

Український ПЕН та Truth Hounds на основі проведених опитувань свідків трагедії заявили, що влучання окупантами у цивільний об'єкт в українському місті є черговим воєнним злочином росії. Аналіз руйнувань та показів свідків указує на те, що росіяни застосовували для удару високоточну ракету типу «Іскандер». Вони достеменно знали, що вони стріляють у місце, де буде велике скупчення цивільних людей. Відомо про загибель 13 людей, близько 60 поранено.

Через повномасштабну війну росії проти України Вікторія Амеліна стала не тільки письменницею. Із літа 2022-го вона приєдналася до правозахисної організації Truth Hounds. Вікторія разом із командою працювала як документаторка воєнних злочинів на деокупованих територіях на сході, півдні та півночі України, зокрема у Капитолівці на Ізюмщині, де знайшла щоденник убитого росіянина письменника Володимира Вакуленка.

У цей же час Вікторія розпочала роботу над своєю першою нон-фікшн книжкою англійською мовою Warand Justice Diary: Looking at Women Looking at War, яка незабаром має вийти друком за кордоном. У цій книжці Вікторія розповідає про українських жінок, котрі документують воєнні злочини, та їхнє життя під час війни. Також письменниця займалася активною адвокаційною роботою: зверталася до урядів інших країн про надання зброї Україні, а також вимагала справедливості й створення спеціального міжнародного трибуналу для всіх винуватців російських воєнних злочинів проти України, говорила про спільну антиколоніальну боротьбу українців та інших народів світу.

Вікторія Амеліна народилася 1 січня 1986 року у Львові. У шкільні роки переїхала з батьком до Канади, однак невдовзі вирішила повернутися в Україну. 2007 року отримала ступінь магістра комп'ютерних технологій у НУ «Львівська політехніка» з відзнакою. У 2005–2015 роках працювала в міжнародних технологічних компаніях. 2014 року вийшов дебютний роман Вікторії «Синдром листопаду, або Homo Compatiens». Книжка ввійшла в десятку найкращих прозових видань за версією премії «Літ Акцент року – 2014». Наступного року роман було перевидано, і він увійшов до короткого списку Премії Валерія Шевчука. Того ж, 2015 року Вікторія Амеліна призупинила кар'єру в інформаційних технологіях, щоб присвятити себе письменницькій роботі. 2016 року вийшла її перша дитяча книжка «Хтось, або Водяне Серце». Наступна її книжка для дітей «Е-е-есторії екскаватора Еки» побачила світ у 2021 році. У 2017 році у «Видавництві Старого Лева» вийшов друком другий роман Вікторії «Дім для Дома». Книжка ввійшла до коротких списків національних та міжнародних премій: «ЛітАкцент року – 2017», Премії міста літератури ЮНЕСКО, Європейської літературної премії. Запорізька книжкова толока назвала «Дім для Дома» найкращою прозовою книжкою року. Тексти Вікторії Амеліної публікувалися в перекладах польською, чеською, німецькою, нідерландською та англійською мовами. Нещодавно роман «Дім для Дома» було перекладено іспанською мовою. У 2021 році Вікторія стала лауреаткою літературної Премії імені Джозефа Конрада-Коженьовського. Того ж року заснувала Нью-Йоркський літературний фестиваль, що відбувався в селищі Нью-Йорк у Бахмутському районі Донецької області.

Григорій СПОДАРИК

Фото з фейсбук-сторінки кафедри

Україністика – це не лише навчання мови

Розмова

з Катажиною ЯКУБОВСЬКОЮ-КРАВЧИК,
керівницею кафедри україністики
Варшавського університету

Посол України Василь Зварич і Катажина Якубовська-Кравчик

– Історія варшавської україністики триває 70 років. Ви з нею пов'язані ще зі студентських часів, тобто понад 20 років. Як кафедра змінилася за цей час?

– Щоб навчання було привабливим для студентів, потреб ринку й суспільства, маємо його постійно оновлювати. Тому студентів зараз навчають зовсім по-іншому, ніж нас колись. Зараз значну ставку роблять на вивчення англійської мови та навчання студентів розуміти сучасність у широкому культурно-суспільному контексті. Ідеться про те, щоб підготувати людей, готових піти у світ і бути там «послами України».

– Хто обирає цю освіту?

– Протягом років це насамперед вибір поляків, які цікавляться тим, що відбувається за нашим східним кордоном. Вони також на певному етапі десь зустрілися з українською культурою, яка їх захопила. На відміну від попередніх років, представники української меншини тепер трапляються дуже рідко. Деякі приходять до нас тому, що ми даємо можливість паралельно вивчати українську й англійську мови. Вважають, що таке поєднання мови сусіда зі сходу й мови контактів у світі є перспективним. І це підтверджується, бо багато наших студентів знаходить роботу в неурядових організаціях, державній адміністрації, рідше – у медіа й дипломатії. Отже, таке поєднання, здається, добре готує до просування українських питань у ширших колах суспільства. До нас вступають теж студенти-громадяни України, які, наприклад, у Польщі закінчили середню освіту. Зараз ще є велика група біженців, переважно з Харкова й околиць. Вони мають можливість безплатно в нас навчатися. Що цікаво,

це особи, які, прийшовши до нас, між собою спілкувалися російською мовою. Тепер це змінюється, що показує – ми також є місцем, де такі люди можуть віднаходити свою українську ідентичність.

– Серед студентів-громадян України напевно є такі, які знають мову. Яка тут може бути мотивація для вступу?

– Україністика – це не лише мовна школа. Наші програми навчання укладаємо так, щоб допомогти студентам зрозуміти українську історію, ідентичність, місце української культури у світі та зв'язок літератури з ідентичністю та суспільно-політичним життям. Звичайно, ми навчаємо української мови, але це не єдина ціль студіювання. Ми даємо знання, які дозволять працювати з українськими темами в різних установах і робити це компетентно. А, як знаємо, у сучасному світі такої фаховості щодо українських питань часто бракує. За допомогою різних проєктів, зокрема індивідуалізації навчання чи виїздів для студентів, намагаємося дати їм практичні вміння. Потім студенти їх використовують, виконуючи конкретні проєкти з популяризації української культури чи беручи участь у публічних дебатах, круглих столах тощо. Отже, нам ідеться про те, щоб наші випускники не тільки мали знання про Україну, але використовували їх на практиці в публічному житті. Для прикладу: щоб зробити якийсь проєкт, пов'язаний з українською культурою, треба вміти написати його бюджет, знати до кого звернутися щодо фінансування, розписати різні рівні проєкту, розрахувати тощо. Ми таких умінь навчали на моїх заняттях з анімації культури, тепер це відбувається в межах проєктів індивідуалізації навчання. Таким досвідом діляться зі студентами працівники кафедри, які самі є практикаками в сфері культурної анімації, дипломатії або масмедіа. Ми запрошуємо також зовнішніх експертів на гостьові лекції, зокрема з України, під час яких вони розповідають про функціонування різних установ.

– Як вплинула війна росії проти України на вашу діяльність?

– Це був шок для нас усіх. Ми усвідомлювали, що в цей час треба діяти, хоча б допомагаючи біженцям. Ми організували збірки ліків і одразу відкрили центр мовної допомоги. Безплатно перекладали документи, насамперед це були юридичні й медичні тексти. Такі переклади були найбільш потрібні, але водночас фахівців у цій справі було найскладніше знайти на ринку. На кафедрі маємо двох присяжних перекладачів (перекладач, внесений до спеціального реєстру Міністерства юстиції Польщі, який спеціалізується на перекладах офіційних і державних документів – прим. ред.), які теж долучилися до допомоги. Ця робота дуже часто пов'язана з величезним психологічним навантаженням, оскільки терміново були потрібні переклади текстів для онкологічного лікування чи госпіталізації дітей. Тим часом ми постійно усвідомлювали, що саме це в той момент було нашим головним обов'язком. Троє працівників, серед них і я, написали польсько-український розмовник для вчителів шкіл, щоб полегшити їм спілкування з учнями-біженцями. Матеріали були у вільному доступі онлайн і додатково містили звукові записи з правильною вимовою. Ми зробили переклади повідомлень, які з'являлися в міському транспорті у Варшаві та загалом у міському просторі. Як кафедра співпрацювали під час відкриття великофор-

Під час конференції до 70-річчя кафедри україністики

матної виставки робіт Остапа Лозинського «Тривога». Зараз наші працівники ведуть інтенсивний курс польської мови для біженців. Думаю, що важливою є наша міжнародна діяльність. Наприклад, в університеті у Відні ми розмовляли про те, як говорити світові про Україну. Як показати, з одного боку, імперіалізм російської культури, а з іншого – окремішність і привабливість української. На жаль, не всі мешканці Європи та світу знають, що українська культура не є чимось новим та має свою багатовікову тяглість.

– Війна була також важливим моментом вашої ювілейної конференції та з'являлася не лише в доповідях. Одна з професорок згадувала свого студента, який загинув на передовій. Потім говорила про збереження української ідентичності та ціну свободи.

– Співпраця з колегами з України – це один з найголовніших наших напрямів роботи. У час війни вона набрала особливого значення. У цю діяльність просто

вписана підтримка українських науковців та університетів. Ми виступили співорганізаторами багатьох конференцій із різними українськими університетами, наприклад, у Глухові, україністика якого зараз, мабуть, найближча до кордону з росією і фронту. Також влаштували на роботу двох дослідниць, які були змушені тікати з України, пропонували докторантам стипендії та стажування. Ішлося про те, щоб, з одного боку, вони могли спокійно попрацювати над своїми дослідницькими темами, користуючись інфраструктурою університету, а з іншого – було бажання допомогти їм у цей найскладніший час.

– Чого бажаєте варшавській україністиці й українцям із нагоди 70-го ювілею?

– Найбільш омріяним побажанням, мабуть, кожного українця є перемога й мир в Україні. Щоб ми знову могли поширювати українську культуру саме в умовах миру та діалогу. ●

Хто такі українці з Польщі? Яка їхня історія і доля? Яка їхня ідентичність та що її формувало в період Польської Народної Республіки і формує досі? Які виклики ставить перед ними нинішня політична ситуація в Польщі? Який їхній внесок у розбудову демократичної Польщі? Зрештою, що для них Україна?

Книга «Сплетення. Розмови про українців із Польщі з Петром Тимоєм» несе відповіді на ці та багато інших запитань. «Книжка створена з турботи про те, щоб, відповідно до близького мені етосу, який сповідував Яцек Куронь, після 1989 року українки та українці з Польщі сприймалися і визнавалися як повноправні громадянки та громадяни, а їхні драматичні історії від II Речі Посполитої, ПНР та III Речі Посполитої, до того, як вона була також частиною польської історії», – каже Іза Хрусліньська, авторка книги.

Ціна 1 примірника з висилкою поштою 50,00 зл.

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. zo.o.ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:

TYRSA Sp. z o.o., Warszawa Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

Анна ВІННИЦЬКА

Фото авторки статті

XXVII Мандрівний фестиваль української культури

«В українців незламний код, який іде від козаків»

«Це було чудове, динамічне та яскраве шоу. Танці, спів, інструментальна гра – усе в найкращому виконанні. А ще дуже гарні костюми та хореографія», – саме такі відгуки можна було почути після XXVII Мандрівного фестивалю української культури в Колобжезі. Ці неймовірні відчуття глядачам подарували Академічний ансамбль пісні й танцю «Черкаський народний хор», гурт «Будьмо» з Івано-Франківська, «Duo-Vito» з Валча та «Горпина» з Ольштина. Глядачі зустрічали артистів оваціями й не відпускали їх зі сцени.

У цьому році, крім Колобжега, Мандрівний фестиваль завітав до Валча та Стшельц-Краєнських. Організатором події незмінно виступає Фонд «Просвіта» з Валча у співпраці з культурними установами окремих міст.

– Наш фестиваль мандрівний тому, що ми мандруємо майже всією Польщею. Нині ми в Західнопоморському воєводстві, але також відвідуємо Любуське чи Сілезьке воєводства. Ми їздимо чи не всією Польщею й усюди показуємо та пишаємося українською культурою. Часом нас запитують, чому організовуємо концерти, коли в Україні триває війна. Тоді відповідаю, що саме цими концертами ми боремося за українську культуру, українську мову та можливість подальшого їхнього розвитку, – сказав на відкритті Марко Сирник, голова фонду «Просвіта», організатор заходу.

Академічний ансамбль пісні й танцю «Черкаський народний хор» через війну не зміг приїхати в повному складі. У колективі виступає всього 60 артистів, а цього разу приїхало 35, зокрема танцюристи, оркестр й по чотири особи кожного типу голосу. Це один з провідних ансамблів України, який об'їздив цілий світ – як хоровий колектив він єдиний є лауреатом Національної премії ім. Тараса Шевченка. Тож не дивно, що й колобжезька публіка, яка не відпускала артистів зі сцени, була захоплена виконавцями.

– Перед нами постали виклики: що сьогодні потрібно показувати світу – чи наше горе, про яке світ знає, а тим паче дружня Польща, чи нашу непобориму культуру? Ми вирішили привезти підбадьорливу, веселу програму, оскільки хотіли показати своїм друзям полякам й українцям, які мусять покинути Україну, та тим, які тут живуть споконвіку, що ми непереможний народ і що не втрачаємо сили духу. Кожен українець носить у собі генетичний код української культури, тому ми будемо показувати, що попри горе можемо бути щасливими та можемо процвітати.

Гурт «Будьмо» з Івано-Франківська

Академічний ансамбль пісні й танцю «Черкаський народний хор»

В українців незламний код, який іде від козаків, оця незборимість та непоступливість є також у нас, і хочемо це доносити світові, – розповідає Юрій Федоряка, директор Черкаської філармонії. Сьогодні артисти на культурному фронті та разом із ЗСУ борються з російськими окупантами, тому їхня програма надихає оптимізмом на нове життя й перемогу.

Від початку війни вперше за кордон із концертом поїхав гурт «Будьмо» з Івано-Франківська.

– Досить довго ми чекали, щоб приїхати до Польщі, й сподівалися, що нас тут будуть зустрічати гаряче, але не настільки гаряче, як у Колобжезі, – сказав після концерту захоплений лідер гурту та художній керівник Ростислав Коваль. – Ми повинні своєю культурою та мистецтвом передавати стан України, яка нині переживає важкі часи, тому в програмі обов'язково хотіли згадати про наших героїв, але також донести до слухачів підбадьорливий настрій.

Під час концерту можна було почути щирі оплески, спільне виконання пісень і неймовірну енергетику публіки, яка передавалася артистам.

– Я ходжу на всі українські концерти, бо Україна в моєму серці, хоча сам за національністю поляк. Найбільше люблю український фольклор – важко мені стримати сльози, коли дивлюся українські танці чи слухаю пісні, – розповідає вражений Збішек, який прийшов узяти автограф у членів гурту «Будьмо».

– Я дуже щаслива, що XXVII Мандрівний фестиваль української культури завітав до Колобжега. Для нас це можливість познайомитися з чудовою українською культурою, а для наших гостей з України – хоч на мить відчувати багатство свого народу. Тому всім, хто опинився в Польщі лише на якийсь час, хочу побажати, аби вони якнайшвидше могли повернутися до своїх домівок, а для тих, хто тут вирішить залишитися, аби почувалися, як удома, – наголосила Анна Мечковська, мер Колобжега. ●

Аліна КУВАЛДІНА

Фото з архіву героя статті

«На війні все чесніше, ніж в мирному світі»

Андрій Жолоб – вокаліст львівського панк-гурту «Бетон», радіоведучий та лікар-травматолог. Після повномасштабного вторгнення чоловік приєднався до лав ЗСУ, зараз він є лейтенантом медичної служби та командиром медроты окремої автомобільної бригади. Про терапевтичний ефект музики, дозвілля на фронті та поведінку цивільних, котра може дратувати військових, – читайте у нашій розмові з Андрієм.

– Як ви потрапили на війну?

– Я отримав свою повістку. Працював лікарем у Львові, і коли прийшов мій, як то кажуть, call to arms (заклик до зброї – прим. авт.), вирішив, що з мого боку буде безсенсовно і непорядно пробувати робити якісь маневри, тож відповідно долучився до лав армії. Ну і тут зараз є.

– Чи вдається знаходити час на творчість, перебуваючи на фронті?

– Кожен день, скажу чесно. Одним з перших елементів, який я з собою взяв, була гітара. Маленька гітара, вона називається гіталеле. Тобто укулеле має чотири струни, а гіталеле – це звичайна шестиструнна, просто в зменшеній копії. Зараз мені друг організовує пересилку такої речі, називається travelguitar, така маленької форми гітарка і маленький комбопідсилювач для того, щоб я міг повноцінно займатися. Бо музикант, який не займається, втрачає свої навички, втрачає своє бажання до музики, незважаючи ні на що. Якщо ти музикант, то музикою треба займатися всюди і постійно.

– Музика є для вас своєрідною терапією?

– Просто неймовірною. І прослуховування нових альбомів від різних гуртів, і процес створення своєї музики. От мої хлопці з групи зараз у Львові, то я якісь роблю замальовочки, щось придумую і їм надсилаю відео на телефоні, де записую свою гру. Таким чином десь ми і підтримуємо життєдіяльність групи.

– Ви казали в одному зі своїх інтерв'ю, що культура – це потужна зброя. На вашу думку, українській культурі вдається виконувати цю роль під час війни?

– Українській культурі – так. А от Міністерству культури не вдається впоратися з цією роллю. Це я кажу про заборону виїзду за кордон багатьом виконавцям, які, наприклад, на тих ж метал-фестивалях могли б зараз з прапором вийти на сцену. Щоб не лише, скажімо, голландці «Within Temptation» виходили з українським прапором на «Hellfest», а й такі групи, як, наприклад, «1914» (українська метал-група, заснована в 2014-му у Львові – прим. ред.), які мали прописане ціле літо, але через певні неври з боку Міністерства культури їм заборонили виїзд.

Я буду прагматичним – це є незібрані гроші, по-перше, для ЗСУ, бо справді вони та інші гурти збирали немалі кошти. А, по-друге, якщо ми менше з'являємося і заявляємо про себе в інфопросторі, навіть про цю страшну війну люди трошки починають забувати. Так працює людська психологія. Люди відмежовуються від чогось поганого і в якийсь момент починають робити вигляд, що це їх не стосується, цього не існує.

– На своїй сторінці у мережі Facebook ви часто пишете про моменти, в яких намагаєтеся зберегти відчуття мирного життя на фронті. Могли б ви більше розказати про ці моменти для наших читачів?

– Звичайно. Наприклад, ми довгий час справлялися з пранням вручну. Купували пральні порошки, миски... Потім вирішили скинутися на нормальну пральну машину з баком. Відповідно, тепер ми купили ополіскувачі з гарним запахом. В нас тепер є задоволення від тієї чистої постелі, від чистого одягу, який гарно пахне. Навіть на фронті по можливості має бути чисто і гарно.

Також завдяки друзям у нас є різні можливості для варіння кави. У нас є пресова кавоварка, у нас є джезві, у нас є всілякі мускатні горішки, кориці і так далі, аби створити собі ще трошки такого елементу домашності і приємності.

Плюс хлопці наші купили вудочки, ходять на рибу, це теж неймовірна терапія. Ще у нас на дуже високому рівні розвинена культура бадмінтону. У нас є сітка, майданчик, навіть чемпіонати проводимо. В час відпочинку ми маємо можливість і хочемо займатися чимось абсолютно не військовим.

– Які історії цієї війни найбільше вас вразили?

– Мене завжди найбільше вражають поранені хлопці, які дуже дбають про своїх друзів. Я розумію, що йому самому боляче, йому самому важко, але він завжди говорить, де мій Микола, Банан чи інші якісь позивні. Тут присутньо дуже багато співпереживання і тут є неймовірна підтримка.

Взагалі я собі зрозумів, що тут теж створюється своя атмосфера бульбашка серед тих, хто знаходить спільну мову, вони їздять одне до одного, допомагають запасами медикаментів, контактами волонтерів і так далі. Мене дуже приємно вражає те, що наш підрозділ в принципі живе в режимі сім'ї. Ми святкуємо дні народження, готуємо, от вчора ввечері ми готували прекрасний плов на величезній пательні на дровах. Тобто тут є дуже великий елемент людськості.

Гурт «Бетон», фронтмен Андрій Жолоб та драммер Богдан Гринько

Якось, прямо скажу, набагато тут чесніше все відбувається, ніж у мирному світі. Тут погані люди ніби виштовхуються, зокрема з нашого середовища. Тут не приймається злодійство, не приймається, скажімо так, хамство і тому подібне. Тут справді десь такий кращий варіант суспільства, як на мене. Якщо ми це зможемо потім відтворити в мирному суспільстві, то, мені здається, воно буде дещо чистіше і справжніше.

– А коли ви дивитесь на те, як живе цивільне суспільство в Україні зараз, чи є речі, на які ви реагуєте як військовий?

– Мене зокрема і, я думаю, що і моїх побратимів, дратують оці «псевдоконституцієзнавці», які бігають і кричать, що вони не підуть на війну, бо вони знають свої права, і маминого синочку не для війни народило суспільство і тому подібне. Це нервує, це відверто нервує. Краще б мовчали. Просто не знімали це на телефони, не проявлялися, а спокійно б втекли на початку війни в Польщу чи ще кудись.

Я теж абсолютно розумію, що постійний потік нових сил на війну потрібен. Я бачу по людях, які вже воюють, як і

я, рік і більше ніж рік, що вони виснажуються. Людина, в принципі, має свій ресурс. Фізіологічний, психологічний. Не дарма ж навіть у мирних роботах люди працюють позмінно. Ну, а на війні, навіть коли безпосередньо не знаходишся на бойових діях, ти все одно є під їхнім психологічним впливом, чуєш вибухи і тому подібне. Не знаю, як на це буде далі впливати держава, як буде до того ставитися, але ми втомлюємось.

Чи дратує, наприклад, те, що люди відпочивають і живуть своїм життям? Та ні, не дратує. Ми, зокрема, не допустили, щоб Мар'їнка й історія Маріуполя чи Херсону повторювалися зараз в Тернополі, Івано-Франківську чи Львові. Ми саме для того тут і є.

Але отакі жорсткі вислови по типу «ми вас туди не відсилали», я розумію, є і будуть. І я не впевнений, як на це будуть реагувати люди пізніше. Бо я сам розумію, що треба буде стримуватися, щоб комусь не дати в ніс за такі слова.

– На вашу думку, вам загалом буде важко повернутися потім до мирного життя?

– Мені особисто ні. Але багатьом з моїх побратимів потрібна буде довга робота з психологом. Я так про себе сміливо кажу, що ні, бо це поки що так. Я не знаю, як моя підсвідомість пізніше відгукнеться. Але наразі відчуваю, що в мене немає кардинальних внутрішніх змін, змін моєї точки зору і мого ставлення до життя. Навіть скажу інакше, в довоєнний час, в юнацькі роки, я з захопленням читав книжки Майн Ріда, Вальтера Скотта. І тут для мене це все підтверджується. Ти чоловік, ти відстоюєш свою землю. Так, звичайно, я сумую за жінкою, за дітьми, яких я бачу тільки по телефону. Але і за них я, зокрема, теж тут.

– Що дає вам сили боротися?

– Впевненість в правій справі. Впевненість в тому, що ми дійсно робимо правильну річ. А ще настрої мені дає розуміння того, що на мене ще багато всього чекає в мирному житті. Моя група, моя сім'я, мій мотоцикл... В мене дуже багато якихось ідей. Я не живу теперішньою війною, а вже собі уявляю, що буде далі і чим я буду далі займатися. ●

#запискидокторажолоба

(з фейсбук-сторінки Андрія Жолоба)

14.

Пацієнт з прооперованою рукою везе на інвалідному візку пацієнта з ампутованими на рівні стегна ногами. Раптом зупиняється, усміхається і каже:

«Коля, я за сигаретами збігаю, чекай тут і нікуди не йди».

Обидвоє сміються.

17.

Привезли пацієнта в операційну на перев'язку. Обидві ноги ампутовані на рівні середини стегна.

Кажу: «Давайте Вам допоможемо з каталки на операційний стіл пересунути».

Пацієнт: «Та хіба трошки допоможіть, у мене руки ж здорові та я важу я тепер небагато».

24.

Дзвінки додому – то ще один особливий момент нашого військового побуту. Якщо тим, хто «на нулі», таке вдається нечасто (а точніше – майже не вдається), то ми, військові лікарі, наразі таку опцію маємо.

Впродовж дня таке робити складно – в армії він придуманий, щоб бути зайнятим згідно розпорядку. Зате після вечері...

Після вечері ми розпознаємося по території навколо казарм. Зона комфорту чітко цінується – якщо ти сидиш на лавочці і розмовляєш по телефону, то до тебе ніхто не підсіда-

тиме, щоб ти спокійно міг кривлятися з дітьми і говорити про інтимні речі з жінкою.

А от бачу, що Володя ввімкнув камеру і показує доньці стежку, яку протоптали мурахи; чую, як богатирсько регоче Федір, реагуючи на розмову зі своєю донечкою; навколо по галявині, лавках, на плацу сидять, стоять, лежать, підстрибують мої побратими, усіма силами намагаючись дати зрозуміти сім'ям, що у нас все добре, що ми поїли і в шапках, що ми даємо собі раду.

Насправді даємо, насправді є що розповісти (в межах дозволеного), насправді ми вже почали на відеодзвінках потрохи знайомити жінок з побратимами і пересилати жінкам телефони нових найближчих друзів.

Бо мусимо бути на зв'язку, наскільки то можливо; мусимо розуміти, що ми спільно втримуємо свої маленькі особисті мікросвіти під назвою «Моя Сім'я».

32.

На одній з наших точок в напівзруйнованій будівлі всередині є ластівчине гніздо. І кожна евакуаційна група, передаючи чергування наступній, обов'язково повідомляє: «Двері в будинок повинні ЗАВЖДИ бути відкриті, бо ластівки зранку вилітають за їжею для пташенят!»

І кожна група свято цю частину бойового завдання виконує)

38.

Це буде, мабуть, найстрашніша із записок. Але обійти цей момент стороною не маю права. Робота лікаря медичної роти в процесі евакуації передбачає роботу із заггиблими.

Найчастіше це загиблі від артилерійських обстрілів. Ви навіть собі не уявляєте, яких зусиль докладають побратими загиблих, аби вивезти їхні тіла під шквальним мінометним, артилерійським і танковим вогнем ворога.

До нас на евакуаційну точку прибуває транспорт, в якому найчастіше і поранені, і загиблі.

Після кількох днів боїв одяг, обличчя, взуття бійців вкриті товстелезним шаром бруду і пилюки. Оці запилюжено-закри- вавлені тіла загиблих ми акуратно, підкреслю – дуже акуратно, знімаємо з транспорту. Далі ми розрізаємо одяг на тілах, аби первинно виявити і сфотографувати саме ті, летальні, ділянки уражень (бо розумієте, як оця спека впливає на мертві тканини і змінює стан ран).

Періодично під час такого огляду хтось з бійців, які приїжджають на точку евакуації, пізнають загиблого, гладять його по голові, плачуть... тут ніхто не соромиться емоцій.

Далі ми ретельно обшуковуємо кишені і підсумки бійця, щоб достеменно встановити його особистість, відфотографуємо документи, пакуємо тіло в чорний мішок, збираємо особисті речі і персонально веземо в найближчий морг (тут вже буде описано перелік цих особистих речей і т.д.).

Як би це не звучало дивно – нам абсолютно не страшно це робити; ми зобов'язані перед ними робити це.

І так, часто буває, що після огляду тілам доводиться трохи полежати збоку біля нас, поки ми надаємо допомогу пораненим.

Правда в тому, що мертвих боятися не треба; боятися треба отих живих мертвяків, які нищать наших братиків і сестричок.

64.

Між «жив» і «перестав жити» нереально коротка мить, тонша за найтоншу павутинку.

Обробляю рани і перев'язую бійця, якого щойно доставили з «нуля». І вже звично даю можливість пораненому виговоритися (для них і нас, медиків, це неймовірно важливий момент для стабілізації).

Хлопець розповідає (події розгорталися менше ніж дві години до потрапляння на нашу точку евакуації):

«Нас було троє, ми в окопі були один поблизу одного. Зовсім скоро зрозуміли що нас „мацає“ міномет: міни гупали щоразу ближче і ближче. Коли „лягло“ вже зовсім поряд – вирішили розбігатися. Я побіг вліво, інші двоє – вправо окопом.

І моментально прилетіло нам в окоп, ближче до них. Чую, що мене дрібно посікло. Обстріл стих швидко, перебігаю до них – один стогне з пошматованою ногою, іншому осколком розірвало шию. Смерть була практично миттєвою, там було просто без шансів. Він тільки встиг рукою за шию схопитися».

Кажу пацієнтові: «Я, чесно, дуже радий, що ти вирішив таки побігти вліво!»

63.

Обід, тиша, густа південна серпнева спека.

В полі деренчать цвіркуни, з приклеєного до стелі «швидкої» телефона звучить підлітковий нетфліксівський фільм. Точка евакуації в стані відносного спокою.

Раптом в небі гучно ляскає. Підсвідомо вже знаю – «касетка» прилетіла, за якусь мить я в сховищі. Стою, розглядаю свої шарпетки, розумію, що прибіг сюди босий, згадую, що телефон залишився приклеєним до стелі «швидкої» і фільм доведеться відмотувати назад.

За мить – «прихід» касетними зарядами десь в полі, не так щоб аж дуже далеко. Звучить він, як глухий сабвуферний барабаний дріб. Ніби хтось на литаврах в оперному на сцені швидко барабанить.

Все, тиша. Обережно виглядаю надвір. Швидким кроком у напрямку від місця удару рухається водій евакуаційної машини, бачить мене і кричить: «Там мій напарник був, ми речі ходили прати, він далі зайшов».

Хапаю свій медичний рюкзак, бронік, шолом, «пішли, показуй куди». Мчимо безпечним шляхом (яким щойно прийшов вищезгаданий водій), я підозрюю найгірше.

З куців виходить оцей весь напарник, в шльопанцях, шортах і мискою з випраним одягом. Питаю: «Ти цілий?»

Усміхається і каже: «Та воно як х***рнуло, я впав в якусь яму і думаю – як би то чистий одяг в болото не перевернути))) і чую, як осколочки наді мною по листі дерев і куцах лопотять».

У нас усіх тут дуже дивні думки під час небезпеки проскакують, найчастіше – дуже недолугі, наприклад – про чистий випраний одяг і пропущені кадри з фільму.

68.

Серед найбільших людських цінностей на війні – чесність, самокритика, відвертість і прямота у спілкуванні.

Перев'язую у темряві при світлі налобного ліхтаря бійця. Уявляйте картину.

Ніч, відкриті бокові двері «швидкої», на сходинці сидить високий бородатий хлопець. Одну штанину я розітнув йому від черевика до паху, тепер вона звисає як закривавлений кілт когось з побратимів Вільяма Воллеса.

Обробляю осколкові рани, зупиняю кров, накладую пов'язки.

В цей час боєць сидить, курить і філософствує (обожнюю, коли пацієнти в розслабленому стані):

«От я думав, що я ВОЇН! У мене автомат хороший, татухи собі войовничі понабивав, от карп кої який, глянь. Але коли по нас почав танчик ***ський х***рити, я зрозумів, що шось я не дуже особливо і воїн – страшно п***ц».

Кажу – добре таки, що тобі красиву татуху не покоцало; а був би не воїн – хрін взагалі би тебе хтось тут бачив.

69.

Напіврозбиті покинуті прифронтові села – то дуже болюче явище. Крізь вирвані з м'ясом рами вікон проглядають картини і великі годинники на стінах.

Дороги усіяні вирвами від прильотів, паркани і ворота пошрамовані осколками, шиферні дахи тими ж осколками пробиті навиліт.

На вцілілих стінах гаражів часто бачу мирні малюнки з попереднього життя – ластівки, захід сонця. От біля гаража – гойдалка і батут, вони теж порвані осколками; відразу в голові домальовується, як мама сімейства на літній кухні полуниці з сметаною і цукром для дітей робила, а малі в той час радісно верещали, стрибаючи на батуті.

І напевне, у них була маленька безпородна руда собака, яка налякалася вибухів і кудись втекла, коли господарі вимушено втікали з рідного дому.

Собака... вона не вигадана, вона тепер приходить до свого колишнього дому, і ми її годуємо.

Назвали Жулькою.

71.

Наш медичний підрозділ у складі отого могутнього врізу під назвою «наступ на Південь»

Зрозуміло, що ніяких деталей я вам наразі не розкажу, але опишу кілька спалахів:

*По дорозі до фронту мчить броня, на ній майорить прапор України, з відкритого люка по пояс стирчить усміхнений молодий хлопець. Він розставляє руки в сторони, наче крила, і надриваючи голос кричить «Слава Україні!» Всі, хто це чують, не домовляючись кричать у відповідь «Героям Слава!»

*Вусатий колоритний госпітальєр розповідає: «З'їздив до сина в Азов, вони там воюють і своєю зброєю, і трофейною, і зубами. А я от повернувся до вас, зустрінемося з сином вже біля моря»

*Приїжджаючи на зміну, ми вже без зайвих упереджень ходимо і обіймаємося з кожним екіпажем. Ми – рідні!

*Хлопець з контузіїю і дрібними осколковими розчаровано каже: «Ми тільки зайшли і біля мене прилетіло. Тепер пацани будуть ***арів гнати, а мені в лікарні маринуватися»

*Лікар із сусідньої бригади після недалекого пострілу нашої арти: «Я от раніше нервувався від цих звуків, а тепер – як мед на душу»

Ми йдемо вперед, настрій – радісна лють.

Олена ГУМЕНЮК

Фото з Вікіпедії

Архітектор-новатор Городецький

Життя Владислава Городецького промайнуло швидко і яскраво. Він був азартною людиною, пристрасним мисливцем. Але найбільше запам'ятався своїм неординарним архітектурним стилем. Він не боявся втілювати в життя найсмівливіші проекти та застосовувати новітні технології.

Народився Лешек Владислав Городецький 160 років тому в родині польського шляхтича на Поділлі. Освіту здобував в Одесі та Санкт-Петербурзі. А от реалізувати талант архітектора довелося саме в Києві, де він жив і працював протягом 30 років (1891–1920 рр.). Крім того, завдяки вдалому шлюбу із Корнелією Марр, Владислав увійшов до кола заможних киян. А це в свою чергу забезпечило йому перші контракти. Молодий архітектор не цурався будь-яких замовлень: від облаштування системи міської каналізації (облаштування дворівних вбиралень) до спорудження усипальниці Штейнгелів (барон Рудольф Штейнгель був відомий на той час як «залізничний король»).

Почавши із малого, Владислав Городецький зажив слави безвідмовного професіонала, котрий будь-який проєкт реалізовує під замовника, робить якісно, а здає – вчасно. Тому незабаром, у 1895-му, архітектору запропонували місце у складі Домобудівельного товариства, що володіло монополією на забудову найбільш ласого в Києві об'єкта – колишнього маєтку професора медицини Київського університету Фрідріха Мерінга, що дістав назву «Київський Париж» і займав територію від Хрещатика до Банкової (по суті – центр міста).

Також за проєктом Городецького був побудований один з найбільших римо-католицьких костелів – Святого Миколая в Києві. За задумом архітектора костел мав вражати своїми шпилями, що здіймаються в гору на більш ніж 60 метрів, та зовнішнім багатим оздобленням, і все це в неоготичному стилі. Будівництво тривало десять років і закінчилось у 1909-му. Як на початку XX ст., так і більш ніж через 100 років, костел Святого Миколая залишається однією із знакових будівель міста, а його автор ще раз підтвердив реноме неординарного архітектора, що не побоїться втілити в життя незвичний на перший погляд проєкт.

Однак насправді незвичним проєктом став для Владислава Городецького славнозвісний «Будинок з химерами». А все починалось із суперечки двох друзів та укладеного парі. Під час однієї із зустрічей навесні 1901-го із своїм давнім знайомим – Олександром Кобелевим (відомим на той час архітектором) Владислав поділився новиною, що купив недорого за 15640 карбованців (фактично за безцінь) ділянку землі на 1550 квадратних метрів на крутому схилі Банкової вулиці та планує звести там прибутковий будинок. І це все на фоні того,

що Київ на початку XX ст. переживав кризу будівництва через перенасиченість ринку прибутковими будинками. Проте авантюриста Городецького це зовсім не лякало. Так само і не викликав у нього жодних побоювань та сумнівів той факт, що рельєф під будівництво теж є малопридатним. На що, звісно, і вказав Олександр Кобелев: «Ви, добродію, божевільний. Тільки божевільному може спасти на думку така ідея!» Городецький взявся довести зворотнє.

Будівництво розпочалось навесні 1901-го. Будували стрімко, застосовуючи передові технології та новітні матеріали – повністю із ще непоширеного на той час бетону. Оскільки місце для спорудження вважалося непридатним, з інноваційними рішеннями допоміг гірський інженер та винахідник Антон Страус, з яким Городецький працював над будівництвом костелу Святого Миколая. Партнер спроектував замовнику складний фундамент, 50 бетонних паль якого вбивались у землю на глибину п'ять метрів та задля додаткової безпеки будівлі ставилися ще й на бетонні «подушки».

Владислав Городецький
Городецький взявся довести зворотнє.

Костел Святого Миколая в Києві. Фото з Вікіпедії

Фасад «Будинку з химерами» з вулиці Банкової

Сам будинок мав оригінальне планування – фасадом на вулицю споруда дивиться трьома поверхами, а на подвір'я виходить – шістьма. Будинок є всефасадним, з вікнами на всі чотири боки, з вільним плануванням помешкань – по одному на поверх. Крім того, завдяки високому парпету на покрівлі вдалося досягти візуального ефекту будівлі «без даху», першої такої в Києві.

Коробку поставили швидко – в 1901-му, внутрішні роботи закінчили 1903-го, тоді як квартиранти у сім електрифікованих квартир заїхали 1904-го. На першому поверсі розміщувались дво- та трікімнатні квартири (для прислуги, буфетна, посудомийна, комори); на другому поверсі була шестікімнатна квартира; восьмикімнатні – на третьому та шостому; дев'ятикімнатна – на п'ятому та десятикімнатна – на четвертому поверсі. В просторій квартирі №3 оселився сам власник прибуткового будинку; загальна площа приватного помешкання родини архітектора складала 380 квадратних метрів.

Проте не тільки новаторськими архітектурними рішеннями вражає будівля. Найперше впадає в око її оздоблення, що було виконане відповідно до ескізів самого Городецького. Зі стін будинку «дивляться» бетонні го-

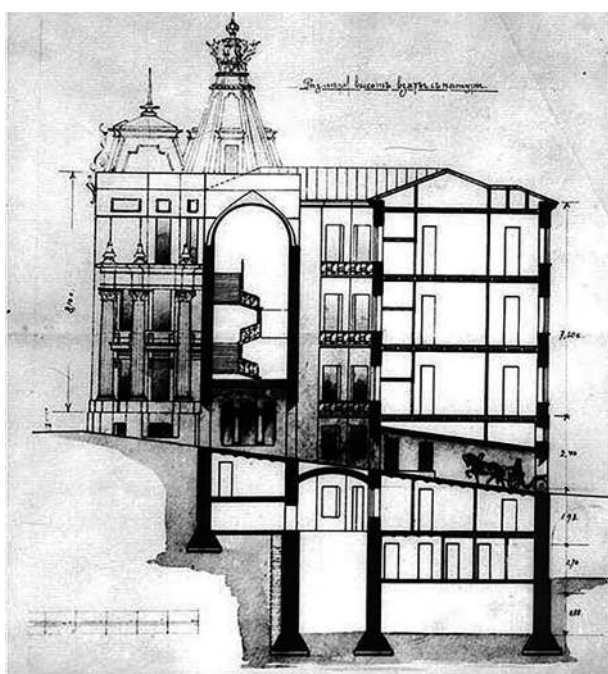

Дах «Будинку з химерами»

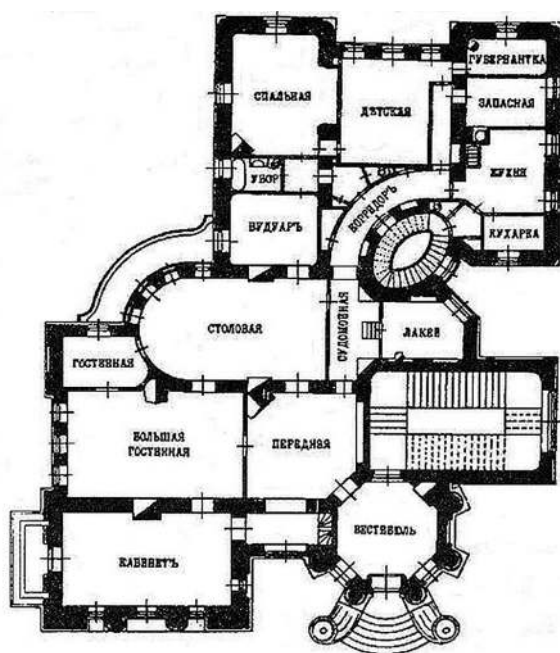
лови різноманітних тварин: слонів, носорогів, антилоп, крокодила, на колонах – ящірок, на водостоках – голови слонів, на даху – гігантських жаб, дельфінів, морських чудовиськ та русалок, на розі – пітона.

Однак сам архітектор не прожив у цьому будинку і десяти років. Пристрасний мисливець Городецький усе життя мріяв про африканське сафарі. І ось 1911-го його мрія здійснилась, хоча й обійшлась дорого. Подорож до Африки настільки виснажила його бюджет, що він був змушений брати кредит під заставу «Будинку із химерами». У липні 1912-го Владислав Городецький вимушено заклав садибу Київському товариству взаємних кредитів. Вчасно зібрати і повернути належну суму не вдалося. У 1913-му через нездатність виплатити відсотки за кредитом будівлю продали на аукціоні, а вже за три роки власником нерухомості став купець Самуїл Німець.

Після революції 1917 року будинок націоналізували. А сам Городецький із родиною 1920-го назавжди залишив Київ. Деякий час жив і працював в Польщі, далі – переїхав до Ірану, де продовжував реалізовувати свій архітектурний талант. Однак саме Київ став місцем втілення найграндіозніших проєктів архітектора-новатора. ●

Первісний проєкт «Будинку з химерами»

План помешкання Городецького в «Будинку з химерами»

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

В кальошах на Явір

Гродил єм ся и виріс юж на вигнаню, але на *Святу Гору Явір* выходил єм ищы малым хлопчыском, найчастіше на Петра и Павла. В вакації барз часто з мамом, сестром и стрыком приїжджали сме на Лемковину до бабы Параскы, котры до рідного села вернули в 1957 році (няньо все оставали на західнянській газдівці).

Нигда не забуду першых прощ на *Святу Гору Явір*. Од высівського пекаесового пристанку аж до каплиці ишло ся піше, а за містком заразіся за церквом зачынал ся пут ведучый без поля и ліс. Гнеска зо старой дороги остало лем кількадесят метри, посьлідний найбарже прикрий єй кавалец, з котрого видно юж каплицю. В сімдесятих роках XX столітя найгірша зачынала ся за першым невеликим лісним потічком, пак ишло ся ищы луком, а радше мокролугом. На сесім лісним потоці не было гнешнього містка и полонники скакали з каменя на камін, а кед нога ся холзла, в черевіках было полно воды. Кед ляло, камені видно было менше и были мокры, оставало лем зняти черевіки и переходити босоніж, малы діти перенешено, бо вода з ліса была студена. Гнеска праві каждый іхат тади автом по тверді, биті дорозі, котром товды часто ани ити ся не дало, бо по зливах было ту єдно велике болото, часом тяжко было з нього вытягнути гумака. Лацнішше было луком, де мож было найти хоц кус сукшой землі, в котрій ноги так губоко не застрявали. Кед было тепло, черевіки несло ся в руках, а вдівало перед самым каплицьом (жебы на богослужінях ноги мати в сухім). Служба Божа была долга (товды одправляли лем православны єгомосьці) и за каждым разом найперше было посьвячыня воды в студни.

Єдного явірського кермеша на Петра и Павла не забуду нигда, хоц ня на ним не было. Тямлю, же од кількох дни ляло тай ляло и жадного тепла не было. Про то, же был єм не за здоровий, на явірську Службу Божу мама поїхали сами. На пекаес пішли в парадных черевіках, а гумаки взяли си до торбы, жебы на мокролугу были на підорындю. Барз змерзли, але и так дякували Богу, же здало ся ім скорше вернути „оказийом“. Доцяп зморены и перемочены, мене пісвали до автобуса по гумаки. Змилосердило ся над нима єдно дівча, будуче на Яворі в долгій пелерині, яке підняло ся понести ім тяжке взутя. Не хотіл єм ити, бо не знал єм дівчата, был єм барз несъмільий. Кед пекаес приїхал, высіло з нього лем єдно молоде дівчатище, адже лем оно могло мати мамини гумаки. Несъмילו підішол єм, фурт лем в землю смотрячы, одобрал мамини кальошы, подякувал, обернув ся на пяті и пішол. Часу было надто, жебы дівча сподабало ся мі и то аж так, же гнеска єст мойом женом. Дякую за ню мамі и Богородиці обявляючій ся на горі Явір, бо то хыбаль Она сама дівчату підповіла, же змореным треба допомочы (єй родичам тіж дякую, же так виховали свою дівку). Добра жена - то скарб, знам што гварю, без неї прикладово не познал бым важных подій з історії высівської *Святой Гори Явір*.

Можу повісти, же жену познал єм завдяки непогоді, але в погідны дны тіж без неї было бы нияко (не думам ту лем

о наших околяяворовых мандруваннях). На гору Явір выходиме дост часто, жебы на самоті спокійні ся помолити, подумати о Бозі и своїм жытю. Стоячы під явірським крестом або ходячы по Яворі - добрі ся думат. Идучы до каплиці, молити старам ся молитвом явірського креста (выписано єй ту на жычыня Богородиці). Хто был на Яворі и кирилиця не єст му чужа, знає, же Ісусова Молитва єст коротіся, скоро мож ся єй навчыти. Фурт треба повтаряти: *Ісусе Христе, Сыну Божий, помилуй нас грішных*.

Раз сідили сме на лавочці блиско явірського креста и завдяки тому познали сме внука и правнучку Фірії Демянчик (по Анні). Довідали сме ся, же они тіж барз часто приходят на сесу гору, жебы помолити ся на місци так дорогім іх родині. Стара пословиця правду повідат, же гора з гором не годна ся зыйти, а человек з человеком так. Гора Явір на ново получила товаришкы зо шкільных років. Довідали сме ся, же од давна в тій родині писана єст кроніка *Святой Гори Явір*.

Завдяки мої жені на Яворі познали сме ся з ищы іншом правнучком блаженной памяти Фірії, по сыну Филипі. Того дня в лісі на пляцу шофер авта на українських нумерах глядал місця. Понаглял єм ся, жебы стигнути на акафіст, жена ишла помальше. Зачала бесіду з молодом женом, котра першый раз приїхала з України до мужа працюючого в Кракові. Кед довідала ся, же з Кракова до Высовой лем 150 кілометрів, не дарувала, жебы не помолити ся на Фіриіным Яворі (о котрім дуже знає од родичів и дідів).

По дорозі на гору и з горы наоповідала немало: же Фірія єст єй прабабом, же дома на Україні як дорогоценны мощы родина стереже верх стола, на котрім сідила Богородиця Діва, бесідуюча з Фіриіом во сьні. Ціла родина з великом пошаном односят ся до нього. Вечеряют при ним в каждый Святий Вечер, а кед дахто выберат ся в далеку дорогу, цілуючы стіл на одходне, Матінку Божу просит о покров. Кед родина розросла ся и зачала ся розходити по Україні, молоды задумали поділити ся столом, так як колишні християне крестом Господнім. Товды Фіриін сын Филип, яко голова роду, постановил, же стіл має остати нерозєднаний и зато до гнеска цілый находит ся в родині Лесі, з котром зышли сме ся на Яворі.

Іншым разом на явірський недільний молебен выбрали сме ся пару годин скорше, хотіли сме молитву получыти з мандрівком по горах, жена з психом ходили си по лісных стежках Явора, я пішол єм Фіриіныма стежками, сто років тому ходила тадываль до поблиского Габольтова и далекой Люцины. Зышол єм до першого села, в Цеґельці глядаючы особы, котра тямилу бы, што на граничній горі Явір діяло ся од 1925 рока. З кым бым ся не зышол, вшыткы повідали, же в селі єст лем єдна старша жена, котра охочо оповідат о сесых подіях. Пояснили де мешкат, сразу нашол єм єй дім, але никого-м не застал, а на молебен тіж юж єм не стиг. Цеґляре з хыжы, котрой клямку-м лем поцілувал, обрали кращу частку, згадану жену діти повезли, жебы разом помолити ся в явірській каплиці. За ради того, же моя жена бесідувала з Русинами з Цеґелькы, знам, же Фірія, идучы до Люцины, якраз в родинній хыжы той пані облікала ся до словацкых кабатів и візиток. На долшу бесіду обіцяли ся зийти в їхній муруваниці, юж тішыме ся на стрічу з нима. ●

«І світло світить у темряві...». Краків: Вид. «Імпульс», 2023. – 156 с.

Проф. Богуслав СЛІВЕРСЬКИЙ,
Лодзький університет

Переклад з польської – Стефан ЛАШИН

Хочу подякувати видавництву «Імпульс» за видання книги Сергія Белінського та Юлії Івашко «І світло світить у темряві...», етнографічної повісті про трагедію війни в Україні. Коли книга дійшла до мене, я відклав її, як дитина, котра боїться доторкнутися до того, що її лякає, щоб не втратити віру в існування добра. Мабуть, тому, що в перший день війни я відвідав маму, яка під впливом новин з України заговорила про безнадійний для неї час Другої світової війни.

Я прочитав цю книжку й захопився нею, адже ми отримали етнографічно-художній репортаж перших п'яти місяців вторгнення в Україну злочинної армії російської федерації. Світлина «бородатого Олега» на обкладинці (про що ми дізнаємося на с. 64–65), який грає сентиментальну мелодію з фільму «Шербурзькі парасольки» на вцілілому фортепіано в розбомбленій школі, – маяк надії на повернення миру й водночас символ незмінності вічних цінностей перед обличчям жертв війни, непоправних руйнувань і смерті.

Головна героїня оповідання – киянка Оля, науковиця, яка переживає дежавю, згадуючи спогади свого батька про Другу світову війну, коли 1941 року німецькі війська ввійшли до Києва, а через два роки радянські літаки бомбили місто. Вона порівнює власний досвід із відчуттями батька кілька десятиліть тому, який пережив дворічну німецьку окупацію, руйнування міста, голод. Проте у своєму блокноті він зазначає: «російська агресія 2022 року виглядатиме жорстокішою, абсурднішою. У цьому росіяни перевершили німців» (с. 12). Разом з Олею та прес-офіцером (художником-фотографом) Станіславом ми входимо в простір байдужої війни XXI століття, що обіцяло стати «сторіччям миру», епохою нових технологій для полегшення та продовження життя людей, мешканців успішного світу. На кожній сторінці оповіді, проілюстрованій світлинами тимчасових укриттів, руйнувань інфраструктури, полів бою й жадливіх злочинів загарбників, ми переживаємо події війни, відчуваємо емоції жителів, чий будинок постраждав від ракетних ударів.

Життя в страху, невизначеність, постійні переміщення в пошуках близьких, відносно безпечний притулок, їжа – усе це змішано з повітряною тривоگو, вуличними боями з диверсантами, порятунком поранених, відсут-

ністю доступу до інформації, необхідністю покинути домівки мешканцям частково знищених житлових масивів або тих, що перебувають під загрозою.

Тут я вперше прочитав про феномен «скляної стіни» в міжособистісному спілкуванні: «Люди спілкуються між собою, вони навіть дружать, бачать одне одного, але їх розділяє прозора скляна стіна, яка дозволяє бачити іншу людину лише ззовні. Це не дає можливості пізнати її внутрішній світ, так звану душу. Через таку стіну можна спілкуватися з кимось багато років і можна допомагати. Однак ця стіна може раптом розбитися на тисячі уламків, і люди по обидва боки від неї раптом бачать одне одного такими, якими вони є насправді» (с. 22).

Війна не здивувала українців, адже тривала з 2014 року, але для багатьох вона була далекою. І лише зростання напруги в політиці між двома країнами на початку 2022 року та попередження Заходу спонукали багатьох українців приготувати «тривожну валізу», в якій були необхідні документи на випадок, якщо виникне потреба евакуації.

«Люди й війна» – це не просто назва одного з розділів, а суть репортажної оповіді. Оля створює серед науковців групу волонтерів для порятунку людей і тварин. Вони фотографують, записують розповіді жертв війни, отримують ліки в аптеках, що вціліли, забезпечують продовольством територіальну оборону, але й в умовах війни проводять заняття зі студентами. Створюють мережу взаємодопомоги та підтримують академічну молодь, надаючи можливість завершити семестр, захистивши бакалаврську чи магістерську роботу.

Після оборони Києва волонтери підтримують солдатів. Безмежна віра в захисників і перемогу, а разом з тим драматизм і романтизм людей у критичних ситуаціях дозволили їм боротися, щоб мотивувати інших жити, не відмовлятися від своїх обов'язків та справлятися з трагедією й жорстокістю, яка спіткала їхніх рідних та близьких у віддалених від столиці містах – Гостомелі, Бучі, Ірпені, Бородянці, Макарові, Миколаєві, Харкові.

З кожним днем війни українцям доводиться вчитися жити з боєм й усвідомленням наслідків терору, який досі здавався чимось неможливим, малоімовірним. Як розповідає один із науковців: «Але фашизм росіян неімовірний. Ми дружили з їхніми вченими, разом організовували наукові конференції... А тепер нашому народу відмовляють у праві на існування» (с. 41).

Завдяки книзі читач знайомиться з долею вчителів, котрі, незважаючи на війну, прагнули зберегти безперервність шкільного навчання дітей, в дистанційній формі, яке переривали відсутність світла чи необхідність спустатися в укриття. Сотні тисяч матерів з дітьми покинули країну, знайшовши притулок у Польщі, щоб решта їхніх родин могла стати на захист батьківщини.

Разом із «кніжним оповідачем» ми переносимося в інші регіони України, де організовують допомогу для мешканців розбомблених будинків, а також шкіл, лікарень, торгових закладів, ринків та вокзалів. На запитання «Як почуваються люди?» героїня отримує відповідь: «Більшість вірить у нашу перемогу, але, звісно, є ті, хто згоден жити в окупації, щоб не було війни, й активні союзники ворога» (с. 49–50).

Фотографії скелетів зруйнованих будинків переплетено з послідовними описами з фронту, що відтворюють досвід життя в містах, селах і містечках. Ми зустрічаємо Оліних співрозмовників – фронтовиків, поранених, хворих, раптово бездомних, а раніше цивільних лікарів, художників, фотографів, музейників, учителів та інших. Вона записує трагедію війни та її жорстокість, а Станіслав фіксує важке становище свідків і жертв кримінальних злочинів, яких зустрічає.

Опубліковані в книзі кольорові світлини з охопленої війною України дають читачам зрозуміти, що це не кадри з художнього фільму про війну. Доповнюють їх зворушливі описи, наприклад, зруйнованої обстрілами школи чи те, як корова дивиться на знищене село: «Тварини не вміють говорити, як люди. Вони не вміють плакати, як люди. Вони, як люди, не розуміють, чому вбили їхніх господарів, розбомбили їхній будинок, в якому вони були в безпеці, та чому їх викинули на вулицю, ніби вони нікому непотрібні. Вони не розуміють, як люди, що це війна, яка завжди виглядає так» (с. 60–61).

У цій розповіді знайдемо історії людей із «нормального» воєнного життя: тих, хто зберігає різдвяні традиції, але водночас пам'ятає про солдатів, пече для них пироги чи готує їжу, яку доставляють на фронт.

Події в останньому розділі книги розгортаються в Польщі, у Варшаві та Лодзі. Це зворушлива історія про героїчну боротьбу нації за свободу батьківщини, за національну ідентичність, яку написали та проілюстрували для нас медик, будівельник, художник-фотограф разом із архітекторкою, працівницею польських університетів, професоркою Київського університету будівництва та архітектури й Краківського технологічного університету ім. Тадеуша Костюшка, яка співпрацює в наукових проєктах із польськими вченими Лодзького університету та Лодзького технічного університету.

Назва чудово написаної етновоєнної історії походить від початкових слів Євангелія від св. Івана: «І світло світить у темряві, і темрява не огорнула його».

Зміст книги

Розділ 1: Київ і війна

Розділ 2: Люди і війна

Розділ 3: Солодощі для фронту, обличчя війни та погляд у минуле

Розділ 4: Воєнні враження

Розділ 5: Життя спереду і ззаду

Розділ 6: І світло світить у темряві...

Автори

Сергій Белінський – народився у 1977 році у Кам'янці-Подільському. Здобув будівельну та медичну освіту. У 1998–2017 рр. грав у відомому українському рок-гурті «Пропала грамота». Захоплюється археологією. Цікавиться історією та культурою Сходу. Професійно займається художньою фотографією та операторською роботою. Жив у Італії та Іспанії, вільно володіє італійською мовою. З 2021 року працює в лавах української армії на посаді пресофіцера 28-ї бригади ім. лицарів Зимового походу.

Юлія Івашко – народилася у 1970 році у Києві. Вона нострифікована д-р габ. у галузі архітектури та професорка Краківського політехнічного університету ім. Тадеуша Костюшка. У 1993 році закінчила архітектурний факультет Київського інженерно-будівельного інституту. З 1994 року працює на факультеті основ архітектури та архітектурного проєктування. Проводить заняття з історії української архітектури та сучасної світової архітектури, керує аспірантами. Авторка понад 600 наукових і науково-популярних статей. Заступниця керівника програм спільного наукового співробітництва фахівців Київського національного університету будівництва та архітектури та Лодзького університету, Краківського технологічного університету, Лодзького технологічного університету, Університету в Бакеу (Румунія) та Чжецзянського політехнічного університету (Китай). ●

ВІДІЙШЛИ

«Покладайтеся на Господа у скорботах ваших і Він підтримає вас»

29 червня 2023 року закінчився час земного життя

бл.п. ТЕОДОРА ШАХМАТА

Народився в селі Довжиця біля Тісної (Ліського повіту), де проходило його дитинство та рання юність і до якого його стежки не заростали. Він навідувався туди разом з дітьми і онуками.

Теодор був членом УСКТ/ОУП від початку існування організацій. Регулярно передплачував «Наше слово», на яке з нетерпінням очікував, і читав усе, а опісля реагував на думки дописувачів, внаслідок чого можна було пізнати його духовний стан. Радо служив допомогою на громадській і церковній нивах, підтримував усі ініціативи, пов'язані з рідними Бескидами та різними українськими заходами. Був людиною скромною, невибагливою, вірною своїм ідеалам, ніколи не піддавався чужому впливу.

Низький уклін Вам за це, пане Теодоре, і вічна пам'ять!

Сину Іванові і доням Славці й Софії з родинами та ближчій і дальшій родині –
щирі слова співчуття висловлюють

управа і члени гуртка ОУП в Тшеб'ятові та парафіяльна спільнота

Передплата «Нашого слова» на 2023 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	104,00 зл	208,00 зл	416,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	118,00 зл	236,00 зл	472,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
95,00 євро	190,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
145,00 дол КАНАД.	290,00 дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
113,00 дол США	225,00 дол США

З великим сумом сприйняли ми вістку,
що 25 червня 2023 року в США на 75-му році життя
відійшов у вічність наш брат
бл. п. Йосиф Корнас
Вічна Йому пам'ять!
*Брати і сестра – Іван, Василь, Стефан,
Ольга і Мечислав – з родинами.*
Одночасно єднаємось у скорботі
з родинами Покійного

● Пам'ятаймо про Явожно

Управа гуртка ОУП та парафіяльна душпастирська рада УГКЦ у Катовицях повідомляють, що в суботу, **9 вересня 2023 року, о 10:00 в Явожні**, в лісі біля пам'ятника відбудеться

Божественна Літургія та Панахида в наміренні жертв Центрального табору праці в Явожні.

Сердечно запрошуємо всіх небайдужих до участі у спільній молитві.

Організатори

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemysł), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw i administracji.

LICZY SIĘ TYLKO РАХУЄСЯ ЛЕМ ОНА

41 Łemkowska
Watra w Zdyni

41 Лемківська
ватра в Ждини

14-16.07.2023

watra.zdynia.pl

zagrają / заграють:

41

**Haydamaky
Luiku
Kapela Drewutnia
Piñazi De?
Krambabula
Fogaš
Intrade
Efir**

ORGANIZATOR:

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA

DZIAŁANIE MAJĄCE NA CELU OCHRONĘ, ZACHOWANIE
I ROZWOJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ MNIEJSZOŚCI
NARODOWYCH I ETNICZNYCH ORAZ ZACHOWANIE
I ROZWOJ JĘZYKA REGIONALNEGO.

41 ŁEMKOWSKA WATRA
DOFINANSOWANIE 349 000 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ 238 000 zł

PROJEKT ZREALIZOWANO
PRZY WSPARCIU
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

PARTNER

WSPÓŁPRACA

PATRONAT MEDIALNY

Gorlice.tv

RADIO
KRAKÓW

Polskie Radio
RZESZÓW

